

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 12/2

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/2 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

<i>Axmedov Oybek Saparbaevich</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА СОЛИҚ-БОЖХОНА ТЕРМИНОЛОГИЯСИДА АНТОНИМИЯ ҲОДИСАНИНГ ЎРНИ.....	10-18
<i>Нематова Мафтуна</i> ЛАКУНА И ТИПОЛОГИЯ ЛАКУН	19-24
<i>Hamroyeva Shahlo Mirdjonovna, Matyakubova Noila Shakirjonovna</i> MOSLASHTIRISH JARAYONIDA O'ZBEK VA INGLIZ TILIDAGI SODDA GAPLARNING SINTAKTIK TAHLILI.....	25-32
<i>Jo'rayeva Nilufar Sobirjon qizi</i> "SMILE" VA "TABASSUM" TUSHUNCHALARINING LINGVISTIK IFODASI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)	33-38
<i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i> BADIY TARJIMA TAHLILINING NAZARIY ASOSLARI	39-43
<i>Jumanova Shahnoza Ikromjonovna</i> IJTIMOIY – PSIXOLOGIK MOTIVNI ANGLATISHDA PEYZAJNING O'RNI	44-50
<i>Achilov Oybek Rustamovich</i> ILGAR SURISH VOSITALARINING BADIY ASAR SARLAVHASIDA TASNIFLANISHI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	51-57
<i>Axmedova Madinabonu Maxmudjonovna</i> XALQ NASRI JANRLARINING O'ZARO MUNOSABATLARI	58-62
<i>Isroilova Manzura Jamolovna</i> FRANSUZ KOMPARATIV FRAZELOGIZMLARINING USLUBIY XUSUSIYATLARI	63-68
<i>Кенжабоев Шокир Абдулхалимович</i> ОСОБОЕ МЕСТО В ИЗУЧЕНИИ И РАЗВИТИИ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ШКОЛАХ УЗБЕКИСТАНА	69-74
<i>Fayziyev Bahodir Baxshullayevich</i> J. K. ROULINGNING "GARRI POTTER VA AFSONAVIY TOSH" ASARIDAGI TO'QIMA NOMLAR VA REALIYALAR HAMDA ULARNING RUS VA O'ZBEK TILLARIGA TARJIMASI	75-79
<i>Mamatqulova Shoxsanam Isroil qizi</i> OLAMNING O'ZBEK LISONIY TASVIRIDA "FIDOIYLIK" KATEGORIYASI	80-84
<i>Тухтаева Фарида Исматуллаевна</i> ИССЛЕДОВАНИЕ СТЕРЕОТИПОВ РОМАНАХ ПЕРЛ БАК	85-90
<i>Radjabova Dildora Raximovna</i> PIRIMQUL QODIROVNING "YULDUZLI TUNLAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BOBUR PSIXOLOGIYASI	91-96
<i>Mansurova Shohista Ismailovna</i> BADIY TARJIMANING MAQSADI, VAZIFALARI VA TARJIMA METODLARI	97-102
<i>Ermатов Ixtiyor</i> SIRDARYO VILOYATI TOPONIMLARI.....	103-108

<i>Axmedjanova Farida Djavairovna</i> GRAMMAR INSTRUCTION IN COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING	109-114
<i>Saitov Suxrob Djumaydillayevich</i> ARTISTIC INTERPRETATION AND RESOLUTION OF HUMAN TRAGEDIES IN THE STORY	115-119
<i>Тўрабоева Ҳакима Усмонжон қизи</i> ФИРДАВСИЙ ДАҲОСИГА МЕҲР	120-124
<i>Toshpo'latova Xusniya Matayusub qizi, Normamatov Farrux Komiljon o'g'li</i> INGLIZ REKLAMA SHIORLARI TARJIMASI JARAYONIDA SHAKL VA MA'NO MUVOFIQLIGI	125-129
<i>Абдуманнонов Хожиақбар Акмалжон угли</i> ОСВЕЩЕНИЕ ФРАЗЕОЛОГИИ В СВЕТЕ НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ (краткий обзор на примере учебных пособий и словарей узбекского языка).....	130-136
<i>Абдуллаева Раъно Хикматовна</i> РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ КОНЦЕПТА «ДРУГ/ДРУЖБА» В РУССКОЙ И УЗБЕКСКОЙ ПОСЛОВИЧНОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	137-144
<i>Hamidova Sayyora Nurmatovna</i> TILSHUNOSLIKNI MENTALINGVISTIK BOSQICHIDA KOGNITIV TADQIQOTLAR.....	145-151
<i>Rustamova Dilrabohon</i> ATAMALAR LUG'ATINING UMUMIY VA FARQLI TOMONLARI	152-157
<i>Khazratqulova Ozoda Abduganiyevna</i> EXPRESSION OF THE CONCEPT OF FORGIVENESS IN LEXICOGRAPHIC SOURCES AND ARTISTIC LITERATURE	158-162
<i>Farmonov Nurbek Pulatovich</i> WEB OF SCIENCE MA'LUMOTLAR TIZIMIDAN FOYDALANISH	163-169
<i>Xojjiyeva Oynisa Shabonovna</i> ALISHER NAVOIY ASARLARIDA TURKIY XALQLAR MAQOLLARINING AKS ETISHI	170-176
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat ugli</i> COMPARING COMPUTATIONAL LINGUISTICS APPROACHES ACROSS LANGUAGES	177-182
<i>Mamarasulova Iroda Jumanovna, Xojimetov Sa'dulla Jumanazarovich</i> ANGLIYA UYG'ONISH DAVRI ADABIYOTI	183-190
<i>Ho'jamqulov Anvar Jozilovich</i> OMON MUXTOR ROMANLARIDA POETIK USLUB QIRRALARI.....	191-196
12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Кутыбаева Елизавета Дуйсенбаевна, Аманязова Света Байниязовна</i> ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ОРГАНОВ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	197-203
<i>Мирзаабдуллаева Матлуба Рустамовна</i> СУВДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ ВА СУВ ИСТЕЪМОЛЧИСИ ТУШУНЧАЛАРИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	204-209
<i>Toshkanov Nurbek Bahriddinovich</i> BILIMLAR IQTISODIYOTI VA INTELLEKTUAL MULK: TIJORATLASHTIRISHNING BA'ZI HUQUQIY JIHATLARI VA MUAMMOLARI	210-216

Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li
ATOM ENERGIYASINI JOYLASHTIRISHNING XALQARO EKOLOGIK TALABLARI217-223

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna
OLIY TA'LIM MUASSALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI224-228

Sadullayeva Shahlo Azimbayevna, Parmankulov Farxodjon Nurali o'g'li
TYUTORLAR ISH JARAYONIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI
TATBIQ ETISH METODIKASI229-233

Pirimova Nargiza Adilovna
SPORT-TAYYORGARLIK MASHG'ULOTLARIDA BALANDLIKKA SAKROVCHI QIZLARNING
O'QUV-MASHG'ULOT JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH234-239

Tangirqulov Elmurod Aliyarovich
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA ATROF-MUHITNI ASRASH ORQALI EKOLOGIK
TARBIYA BERISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI VA "YASHIL MAKON" MODULLARI240-244

Xayrov Rasim Zolimxon o'g'li
BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINING KASBIY-METODIK TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISHDA TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI245-258

Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi
ZAMONAVIY TA'LIM MUHITIDA INGLIZ TILI DARSLARIDA STEAM TA'LIM
TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI: STEAM KOMPETENSIYALAR
TUSHUNCHASI259-265

Valieva Xolida
AJDODLAR MEROSI - INSONIYAT BOYLIGI266-271

Djumayeva Dildora Isroilovna
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTRISHNING
PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI272-277

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
TA'LIM-ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI KUCHAYTIRISHDA ZAMONAVIY TA'LIMNING
O'RNI VA MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI278-285

Mamaraimova Zebo Shafokatovna
YUQORI SINIF O'QUVCHILARINI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK
TAMOYILLARI286-290

Turayev Yolqin Sherzod o'g'li
KATTA MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARDA DALILY ASOSLASH KO'NIKMASINI
SHAKLLANTIRISH YO'LLARI291-295

Abdurasulova Shoira Kushakovna
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLILIGINI
INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH296-305

Sottarov Abduvali Umirqulovich
UMUMIY FIZIKA KURSINI O'QITISHDA NANOTEXNOLOGIYA FAN VA TEXNIKA SOHASI
SIFATIDA306-310

<i>Xushnazarova Ma'mura Nodirovna</i> VOLONTYORLIK FAOLIYATINIG IJTIMOIIY-PEDAGOGIK MUAMMOLARI	311-315
<i>Xushvaqtov Umar Norqobilovich</i> AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB O'QUVCHILARDA IMPERATIV TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA KOMPETENSIYANING RO'LI	316-320
<i>Alimqulova Ra'noxon Gulmirzayevna</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	321-326
<i>No'monxonova Muattarxon Nosirxon qizi</i> BO'LAJAK TILSHUNOSLARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARKOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI	327-331
<i>Xalikov Faroxidin</i> TA'LIM TIZIMIDA TESTOLOGİYADAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH SAMARADORLIGI	332-339
<i>Abduvaxidov Xusan Abdukulovich</i> OLIY TA'LIM TALABALARIDA INNOVATSION YONDASHUV ORQALI KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH	340-345
<i>Якубова Нафиса Одилжановна</i> ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУССАСАЛАРИДА ЧИЗМАЧИЛИК ДАРСЛАРИДА ТАЛАБАЛАРНИ ИЖОДИЙ-КРЕАТИВ ФИКРЛАШГА ЎРГАТИШ МЕТОДИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	346-354
<i>Karimov Qayum Mamashayevich</i> TALABALARNI KOMPYUTERLI MATEMATIKA TIZIMLARINING GRAFIK IMKONIYATIDAN FOYDALANISH BO'YICHA BILIMINI OSHIRISH	355-360
<i>Yusupova Shoxista Alimjanovna</i> TO'GARAK MASHG'ULOTLARI ORQALI TASVIRIY SAN'AT FANIGA ASOSLANGAN XOLDA O'QUVCHILAR IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	361-371
<i>Kasimov Oйбек Омилевич</i> СПОРТДА АХЛОҚИЙ ҚОЙДАЛАР ВА "FAIR PLAY" НОРМАЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ ...	372-378
<i>Abduraxmonov Akbar Abduxamidovich</i> MILLIYLIK VA UMUMINSONIYLIK TAMOIYILLARI UYG'UNLASHUVINING NAZARIY-METODOLOGIK JIHATLARI	379-386
<i>Фазлиддинов Шухрат Фахриддинович</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КАТЕГОРИИ РОДА ГЛАГОЛА В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗАХ.....	387-394
<i>Jurayev Bobomurod Ramazonali o'g'li</i> TALABALARNING JISMONIY FAOLLIGINI OSHIRISH VA RIVOJLANTIRISH JARAYONINING SAMARADORLIK DARAJASI	395-400
<i>Eshbekova Gulabahor Zafarboyevna</i> МАКТАВГАЧА YOSHDAGI BOLALARNING YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	401-406

<i>Khidirova Malakhat Qazakhovna</i> ORGANIZATION AND EVALUATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS BASED ON EUTAGOGICAL APPROACHES	407-413
<i>Fayzullayeva Madina Abdumo'min qizi, Xolbo'tayeva Moxinur Temurboy qizi</i> MENEJMENT SOHASINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	414-420
<i>Achilov Nuriddin Abdugafforovich</i> AL-HAKIM AT-TERMIZIY TA'LIMOTINING ILMIY TADQIQI	421-426
<i>Norinov Muxammadyunus Usibjonovich</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI	427-432
<i>Begimqulov Zarif Axmadovich</i> JISMONIY TARBIYA YO'RIQCHISINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MALAKA OSHIRISH JARAYONINING AHAMIYATI	433-438
<i>Izbosarova Zuxro Anatoliy qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KO'NIKALARINI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	439-443
<i>Jumayev Sirojiddin Zafarovich</i> MOLEKULAR BIOLOGIYADAN OQSILLARNING AMINOKISLOTA TARKIBI VA AMINOKISLOTALARNING TASNIFI MAVZUSINI O'QITISHDA MASALA VA MASHQLARDAN FOYDALANISH	444-449
<i>Pulatova Muxabbat Egamberdiyevna</i> BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	450-457
<i>Yuldashev Mengali Ziyaduloyevich</i> BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH	458-463

13.00.00– Педагогика фанлар

Alimqulova Ra'noxon Gulmirzayevna
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA NUTQ MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Annotasiya. Maqolada zamonaviy ta'lim sharoitida nutq madaniyati bilan bog'liq dolzarb muammolar va muammolar ko'rib chiqiladi va zamonaviy tadqiqotlar va amaliy tajribalar asosida echimlar taklif etiladi. Mualliflar nutq madaniyatini rivojlantirishning turli jihatlarini, jumladan, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, talabalar va hamkasblar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini hamda til madaniyati sohasida pedagogik kompetentsiyani oshirish yo'llarini ko'rib chiqadilar. O'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, o'yin yondashuvlari, tadqiqot loyihalari va boshqalar kabi innovatsion usullarga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kalit so'zlar: nutq madaniyati, bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilari, aloqa ko'nikmalarini rivojlantirish, o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi, zamonaviy yondashuvlar.

Alimkulova Ranakhan Gulmirzayevna
Researcher of Namangan State University

MODERN APPROACHES TO SPEECH CULTURE DEVELOPMENT IN FUTURE PRIMARY CLASS TEACHERS

Annotation. The article examines current issues and problems related to speech culture in modern education and offers solutions based on modern research and practical experience. The authors consider various aspects of the development of speech culture, including the development of communication skills, the ability to communicate effectively with students and colleagues, and ways to increase pedagogical competence in the field of language culture. In teaching, special attention is paid to innovative methods such as the use of modern technologies, game approaches, research projects, etc.

Key words: speech culture, future primary school teachers, development of communication skills, professional training of teachers, modern approaches.

Алимкулова Ранахан Гульмирзаевна
научный сотрудник Наманганского
государственного университета

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация. В статье рассматриваются актуальные вопросы и проблемы, связанные с культурой речи в современном образовании, и предлагаются решения, основанные на современных исследованиях и практическом опыте. Авторы рассматривают различные аспекты развития речевой культуры, в том числе развитие коммуникативных навыков, умения эффективно общаться со студентами и коллегами, а также пути повышения педагогической компетентности в области языковой культуры. В обучении особое внимание уделяется инновационным методам, таким как использование современных технологий, игровых подходов, исследовательских проектов и т. д.

Ключевые слова: культура речи, будущие учителя начальных классов, развитие коммуникативных навыков, профессиональная подготовка учителей, современные подходы.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3I12.2Y2023N50>

Kirish. Zamonaviy ta'lim o'qituvchilardan nutq madaniyatining yuqori darajasini talab qiladi. Bu, ayniqsa, boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun juda muhimdir, ular nafaqat bolalarda asosiy bilim va ko'nikmalarni shakllantiradi, balki o'quvchilarning nutq qobiliyatlarini rivojlantirish uchun namuna bo'ladi. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va ijtimoiy-madaniy muhitdagi o'zgarishlar nutq madaniyati sohasida yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ushbu maqolada biz kelajakdagi boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutq madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlarni ko'rib chiqamiz.

I.Integratsiyalashgan yondashuv

Nutqni o'qitishning zamonaviy usullari kommunikativ ko'nikmalarning barcha jihatlarini rivojlantirishni o'z ichiga olgan integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi: tinglash, gapirish, o'qish va yozish. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari bolalarda nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini, balki o'z fikrlarini og'zaki ravishda etarli darajada ifoda etish, suhbatdoshni tinglash va tushunish qobiliyatini rivojlantirish uchun turli xil usullardan samarali foydalanishlari kerak. Nutqni o'qitishga integratsiyalashgan yondashuv-bu o'quv jarayonida muloqot qobiliyatining turli jihatlarini birlashtirgan yondashuv. U barcha to'rtta asosiy ko'nikmalarni rivojlantirishga e'tibor qaratadi: tinglash, gapirish, o'qish va yozish. Ushbu yondashuv ko'plab afzalliklarga ega va zamonaviy ta'lim talablariga javob beradi. Integratsiyalashgan yondashuv bilan bog'liq bir nechta asosiy fikrlar: integratsiyalashgan yondashuv o'quvchilarga nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalarini, balki og'zaki nutq va tinglash qobiliyatlarini ham rivojlantirishga imkon beradi. Bu ayniqsa muhimdir, chunki muloqot qobiliyatlari ushbu jihatlarining barchasini o'z ichiga oladi va ularning har tomonlama rivojlanishi chuqurroq va samarali o'rganishga yordam beradi. Integratsiyalashgan yondashuv talabalarga o'z ko'nikmalarini Real vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi[1]. Masalan, talabalar matnlarni o'qib, keyin ularni og'zaki muhokama qilishlari, o'qiganlari asosida insholar yozishlari, audio materiallarni tinglashlari va muhokama qilishlari mumkin.

Kontekstli ta'lim: integratsiyalashgan yondashuv odatda muayyan mavzular va kontekstlar atrofida quriladi, bu esa o'rganishni yanada qiziqarli va haqiqiy hayot bilan bog'laydi. Talabalar turli vaziyatlarda o'z mahoratidan qanday foydalanishlari mumkinligini ko'rishadi, bu ularning motivatsiyasini rag'batlantiradi. Ushbu yondashuv talabalar o'rtasidagi hamkorlik va muloqotni osonlashtiradi, chunki ko'plab topshiriqlar birgalikda ishlash va fikr almashishni talab qiladi. Bu ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga va boshqalar bilan muloqot qilish qobiliyatiga yordam beradi. Integratsiyalashgan yondashuv turli yosh guruhlari va tilni o'rganish darajalari uchun javob beradi. U o'quvchilarning turli kontekstlari va ehtiyojlariga moslashtirilishi mumkin.

Shunday qilib, nutqni o'qitishga integratsiyalashgan yondashuv muloqot qobiliyatlarini yanada to'liq va samarali rivojlantirishga yordam beradi va o'quvchilarni haqiqiy hayotiy vaziyatlarda muvaffaqiyatli muloqot qilishga tayyorlaydi.

II. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish

Zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchilari bolalarni nafaqat malakali gapirishga, balki tanqidiy fikrlashga ham o'rgatishlari kerak. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarga ma'lumotni tahlil qilishga, faktlarni fikrlardan ajratishga va asosli dalillar asosida o'z fikrlarini shakllantirishga yordam beradi[2]. Bu o'qituvchilardan matnlarni muhokama qilish va tahlil

qilishni rag'batlantirish, shuningdek, bolalarni o'z qarashlari haqida bahslashishga o'rgatish qobiliyatini talab qiladi. Bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifasidir. Tanqidiy fikrlash o'quvchilarga nafaqat bilimlarni o'zlashtirishga, balki ularni Real hayotda faol qo'llashga imkon beradi. Zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchilari bolalarga tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradigan ba'zi usullar:

Munozaralarni rag'batlantirish: o'qituvchilar turli mavzularda sinf muhokamalari va munozaralarni tashkil qilishlari mumkin. Bu bolalarga o'z fikrlarini bildirishga, boshqalarning nuqtai nazarini tinglashga va o'z pozitsiyalari haqida bahslashishga yordam beradi.

Matnlarni tahlil qilish: o'qituvchilar bolalarni ma'lumotni tahlil qilishga o'rgatish uchun matnlar, maqolalar, kitoblar va boshqa materiallardan foydalanishlari mumkin. Bolalar matnlarning mazmunini muhokama qilishlari, asosiy g'oyalarni ta'kidlashlari, faktlar va fikrlarni aniqlashlari va muallifning yondashuvini aniqlashlari mumkin.

Muammolarni hal qilishda tanqidiy fikrlash: o'qituvchilar o'quvchilarga ularni hal qilish uchun tanqidiy fikrlashni talab qiladigan vazifalar va muammolarni taklif qilishlari mumkin. Bunga mantiq, ma'lumotlarni tahlil qilish, tekshirish va strategiyalarni ishlab chiqish vazifalari kirishi mumkin.

O'z-o'zini o'rganish: bolalarni o'zlarini qiziqtirgan mavzularni mustaqil ravishda o'rganishga undash, shuningdek, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'quvchilarga tadqiqot savollarini shakllantirishda va ma'lumot topishda yordam berishlari mumkin.

Manbalarni tanqidiy tahlil qilish: o'qituvchilar bolalarni turli xil axborot manbalarining ishonchliligi va ishonchliligini baholashga o'rgatishlari kerak. Bu ma'lumotlarning ko'pligi davrida bolalar faktlarni fikr va soxta yangiliklardan ajrata olishlari uchun muhimdir.

Asosli bahslashish ko'nikmalarini rivojlantirish: talabalarga faktlar va mantiq asosida dalillarni qanday tuzishni o'rgatish kerak. Bu o'z fikrlarini aniq va ishonchli ifoda etishni o'z ichiga oladi.

Boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish bolalarga nafaqat muvaffaqiyatli o'rganishga, balki qiyin vaziyatlarni tahlil qilishga va muvozanatli qarorlar qabul qilishga qodir bo'lgan faol va ma'lumotli fuqarolarga aylanishga yordam beradi. Ushbu ko'nikmalar hayot davomida talabga ega bo'lib qolmoqda.

III. Multimedia texnologiyalari

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan multimedia texnologiyalaridan foydalanish nutq madaniyatini rivojlantirishning muhim jihatiga aylandi. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari qiziqarli va samarali darslarni yaratish uchun interaktiv doskalar, kompyuterlar, proyektorlar va boshqa zamonaviy o'quv vositalaridan samarali foydalanishlari kerak. Shuningdek, u bolalarga media-savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon beradi. Multimedia texnologiyalari zamonaviy ta'lim muhitini rivojlantirishda va o'quvchilarning nutq madaniyati darajasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ta'limda multimedia texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq ba'zi muhim fikrlar:

Interfaol doskalardan (interaktiv ekranlar) foydalanish o'qituvchilarga qiziqarli darslar yaratish, materialni tasavvur qilish, darslarni interaktiv qilish imkonini beradi. Talabalar faol ishtirok etishlari, yozishlari, chizishlari, ma'lumotlarni o'rganishlari mumkin. Kompyuterlar va proyektorlardan samarali foydalanish o'qituvchilarga animatsiyalar, videolar, rasm va matnli

slyddlar kabi multimedia materiallarini namoyish etish imkonini beradi[3]. Bu o'rganishni yanada qulayroq va qiziqarli qiladi. O'qituvchilar o'quv materiallarini to'ldirish uchun onlayn manbalardan foydalanishlari mumkin. Elektron darsliklar, veb-saytlar va ilovalar turli xil o'rganish usullarini taqdim etishi va o'quvchilarning media savodxonligini oshirishi mumkin. Multimedia texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarga media savodxonligi ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ular turli manbalardan olingan ma'lumotlarni tanqidiy baholashni, media formatlarini farqlashni va xabarlarini qanday boshqarish mumkinligini tushunishni o'rganadilar.

Multimedia texnologiyalari o'qituvchilarga o'quv jarayonini o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirishga imkon beradi. Talabalar materialni o'z tezligida o'rganishlari va o'zlari uchun eng qulay bo'lgan usulda o'rganishlari mumkin. Multimedia texnologiyalari videokonferentsiyalar, virtual ekskursiyalar va boshqa mamlakatlardan kelgan talabalar bilan almashinuvlar orqali jahon tajribasi va bilimlarini sinflarga olib kirishga imkon beradi[4]. Bu o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirishga yordam beradi.

Shuni esda tutish kerakki, multimedia texnologiyalari o'quv jarayoniga malakali va pedagogik maqsadlarni hisobga olgan holda birlashtirilishi kerak. Texnologiyadan foydalanish o'qitishning muhim jihatlarini, masalan, o'qituvchi va tengdoshlar bilan o'zaro munosabatlarni almashtirmasligi kerak, balki o'quvchilarning ta'lim tajribasini to'ldirishi va yaxshilashi kerak.

VI. Turli xil matnlar bilan ishlash

Zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchilari bolalarning turli xil matnlarga, shu jumladan badiiy adabiyot, ilmiy maqolalar, yangiliklar va multimedia manbalariga qiziqishini uyg'otishi kerak. Turli xil matnlar bilan ishlash nutq madaniyatining muhim jihati bo'lgan so'z boyligini va kontekstni tushunishni rivojlantirishga yordam beradi. turli xil matnlar bilan ishlash boshlang'ich sinflarda bolalarni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu yondashuvning muhimligini ta'kidlaydigan bir nechta muhim jihatlar: badiiy adabiyot, ilmiy maqolalar, yangiliklar va multimedia manbalarini o'z ichiga olgan turli xil matnlarni o'qish bolalarga yangi so'zlar va tushunchalarni o'rganishga yordam beradi. Bu til rivojlanishining muhim elementi bo'lgan ularning so'z boyligini kengaytirish va chuqurlashtirishga yordam beradi. Turli xil matnlar bolalarga matnni turli kontekstlarda tushunish imkoniyatini beradi. Bu ularga ma'lumotlarni tahlil qilish va talqin qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Kontekstni tushunish qobiliyati zamonaviy axborot jamiyatida muhim mahoratdir.

Turli xil matnlarni o'qish bolalarga hayotning turli jabhalari, madaniyatlar, fanlar va san'at haqida ma'lumot olish imkonini beradi. Bu ularning ta'lim ufqlarini kengaytirishga va kengroq dunyoqarashni shakllantirishga yordam beradi. Turli xil matnlar talabalarga ularni shaxsan qiziqtiradigan materialni tanlash uchun ko'proq imkoniyatlar beradi. Bu o'qishga bo'lgan qiziqishni kuchaytirishi va o'rganishni yanada qiziqarli qilishi mumkin. Har xil turdagi matnlarni o'qish va tahlil qilish tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bolalar savollar berishni, o'z fikrlarini bildirishni, o'z nuqtai nazarlari haqida bahslashishni va turli nuqtai nazarlar haqida fikr yuritishni o'rganadilar[5]. Turli xil matnlar bilan ishlash bolalarga til va madaniyat bilan bog'liq ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, masalan, to'g'ri talaffuz, grammatika, turli madaniyat va tillarni hurmat qilish.

Umuman olganda, turli xil matnlar bilan ishlash zamonaviy axborot dunyosida muvaffaqiyatli moslashishga tayyor bo'lgan malakali o'quvchilar va ma'lumotli fuqarolarni shakllantirishga yordam beradi.

V. Madaniy boyitish

Zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchilari bolalarni madaniy boyitishga ham e'tibor berishlari kerak. Bunga klassik va zamonaviy adabiyot bilan tanishish, san'at va musiqani o'rganish va muhim ijtimoiy-madaniy mavzularni muhokama qilish kiradi. Madaniy boyitish keng dunyoqarashni shakllantirishga va madaniy savodxonlikni rivojlantirishga yordam beradi. Boshlang'ich sinflarda bolalarni madaniy boyitish ta'limning muhim qismidir, chunki u shaxsning ko'p qirrali rivojlanishiga hissa qo'shadi. O'quv jarayoniga kiritilishi mumkin bo'lgan madaniy boyitishning ba'zi jihatlari:

Bolalar klassik va zamonaviy adabiyotlarni, shu jumladan turli mamlakatlar va madaniyatlarning asarlarini yaxshi bilishlari kerak. Bu ularga o'qish ko'nikmalarini, shuningdek, turli vaqt va joylarni tushunishga yordam beradi. San'atni o'rganishni o'quv dasturiga kiritish bolalarga o'zlarining badiiy afzalliklarini kengaytirish va tasavvurlarini rivojlantirishga imkon beradi[6]. Ular rasm, haykaltaroshlik, arxitektura va dizayn kabi turli xil san'at turlarini o'rganishlari mumkin. Musiqiy ta'lim bolalarning hissiy va intellektual rivojlanishiga hissa qo'shishdan tashqari, musiqa qulog'ini rivojlantirishga yordam beradi. Musiqaning turli janrlari va bastakorlari bilan tanishish o'quv jarayonining bir qismi bo'lishi mumkin.

Tarix, urf-odatlar, din va boshqalar kabi muhim ijtimoiy-madaniy mavzularni muhokama qilish bolalarga dunyodagi madaniyatlarning xilma-xilligini tushunishga yordam beradi. Bu ularning bag'rikengligi va farqlarni hurmat qilishiga yordam beradi. Madaniy savodxonlikni o'rgatish bolalarga madaniy kontekstlarni tahlil qilish va tushunish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Bu ularga ko'proq ongli fuqaro bo'lishga yordam beradigan ta'limning muhim jihati. Madaniy boyitish nafaqat bolalarning intellektual rivojlanishiga yordam beradi, balki ularga o'zlarini va atrofdagi dunyoni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchilari bolalar hayoti davomida foydali bo'ladigan ushbu keng madaniy bazani shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutq madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar ulardan ixtisoslashgan bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Integratsiyalashgan yondashuv, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, multimedia texnologiyalaridan foydalanish, turli matnlar bilan ishlash va madaniy boyitish – bularning barchasi talabalarning yuqori nutq madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari ma'lumotli va madaniy fuqarolarni shakllantirish missiyasini muvaffaqiyatli bajarish uchun ushbu jihatlarga alohida e'tibor berishlari kerak.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Соловьева, Е. Н. (2020). Развитие речевой культуры будущих учителей начальных классов: проблемы и перспективы. Вестник Томского государственного педагогического университета, (6), 153-162.
2. Зимняя, И. А. (2019). Развитие речевой культуры будущего учителя начальных классов в контексте современных образовательных требований. Педагогическое образование в России, (1), 82-88.

3. Мельник, О. В., & Никитин, Д. Г. (2018). Современные подходы к формированию речевой культуры будущих учителей начальных классов. Вестник Костромского государственного университета. Серия: Педагогика. Психология. Социокинетика, 24(3), 57-61.
4. Горячева, Т. В. (2017). Методика формирования речевой культуры будущих учителей начальных классов. Молодой ученый, (18), 36-38.
5. Кондратьев, И. В. (2016). Использование информационных технологий в обучении речевой культуре будущих учителей начальных классов. Инновации в образовании, (11), 107-114.
6. Яковлева, О. А. (2015). Современные педагогические технологии в формировании речевой культуры будущих учителей начальных классов. Сибирский педагогический журнал, (2), 45-51.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/2 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).